

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI
Ak. god. 2016./2017.

Katarina Marić

Povijesni pregled razvoja Narodne knjižnice Knin

Završni rad

Mentor: Dr. sc. Ivana Hebrang-Grgić

Zagreb, 2016./2017.

Sadržaj:

1. Uvod	1
2. Geološko povijesni kontekst grada Knina	3
3. Narodna knjižnica Knin.....	8
4. Ustroj knjižnice	11
4.2. Prostor knjižnice u sklopu studentskog doma „Lujko Marun“.....	14
4.3. Programi i usluge knjižnice	18
5. Statistički podaci o poslovanju knjižnice za 2014. i 2015. godinu.....	20
5.1. Fond.....	21
5.2. Nabava knjižnične i neknjižnične građe.....	22
5.3. Korisnici i posudbe.....	23
6. Zaključak	24
7. Literatura	25
8. Popis slika.....	28
Sažetak	29
Summary	29
Biografija.....	30

1. Uvod

Postoje mnoge definicije knjižnice, a prema Hrvatskoj enciklopediji "knjižnica je uređena zbirka pisane, tiskane ili druge grafičke, zvučne, vizualne i elektroničke građe (uključujući filmove, fotografije, vrpce, mikrooblike, diskove i računalne datoteke te programe)."¹

Također, knjižnica je i „naziv za zgradu ili prostor u kojem je zbirka smještena, obično posebno projektiran, izgrađen i opremljen za tu namjenu. U užem značenju riječi knjižnica je niz knjiga istoga nakladnika objavljenih pod zajedničkim nazivom, sa srodnim tematskim ili sadržajnim obilježjima, s istovrsnim uvezom i grafičkim oblikovanjem."²

Kroz povijest su knjižnice nailazile na mnoge promjene, pa se tako za prve knjižnice ne može sa sigurnošću reći jesu li to bile knjižnice ili arhivi. Naime, prve "knjižnice" bile su arhivi najranijih poznatih zapisa koji datiraju čak oko 2600 godina pr.n.e., a o tome saznajemo iz ostataka glinenih pločica pronađenih u nekadašnjem Sumeru. Ti se zapisi uvelike razlikuju od današnje građe koja se pohranjuje u knjižnicama jer su većinom bilježili podatke o trgovini, razmjeni i administrativnim poslovima, stoga bih prve knjižnice ipak svrstala u arhive. Trebalo je puno vremena da današnje knjižnice dobiju svoj trenutni oblik i poslanje.

Od antičkog koncepta knjižnice kao *atrium libertatis*, preko javnih knjižnica iz razdoblja humanizma i renesanse, gradskih knjižnica iz razdoblja prosvjetiteljstva, župnih i sl. knjižnica 18. st., kao i drugih pokušaja pratimo proces postepene demokratizacije knjižnica koji će u konačnici dovesti do pojave novog tipa knjižnica – narodnih knjižnica.³

Razvoj narodnih knjižnica bio je zaista jako dugotrajan proces. Iako nam je danas više nego razumljivo i prihvatljivo pravo pristupa informacijama svim ljudima, nekoć to nije bio slučaj. Knjige su oduvijek bile cjenjene i smatrane izuzetno vrijednima, a kroz svoju burnu prošlost bile su na visokoj cijeni, dakle nedostupne svima, zabranjivane, cenzurirane, proklinjane pisanjem knjižnih kletvi anatema, čak i uništavane. Paljenja knjiga zabilježena su od starog Rima do nacističke Njemačke, a neke zemlje i danas cenzuriraju određenu građu. No, osvrnimo se na dostupnosti tih istih knjiga. Prema A. Stipčeviću, prve javne knjižnice

---

¹ Knjižnica. //Hrvatska enciklopedija. Mrežno izd. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=32130> (27.4.2016.)

² Ibid.

³ Katalanec, D. Čitaonica osečka : Societas lectorae Essekinensis 1843. – 2003. // Stručni skup "Narodne knjižnice i problemi društvene isključenosti" : zbornik radova / urednik Dragutin Katalanec. Osijek : Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek, 2003. Str 3.

djelovale su još u starom Rimu, da bi iščeznule i ponovno se pojavile pred kraj srednjeg vijeka kada je Crkva imala kontrolu nad knjigama i njihovom dostupnosti.⁴

Narodne knjižnice kakve poznajemo danas prvi puta se pojavljuju u Engleskoj i Walesu kada je donesen prvi zakon o javnim knjižnicama 1850. godine koji je trebao omogućiti osnivanje i održavanje narodnih knjižnica iz javnih sredstava općinske gradske četvrti.⁵ Prve narodne knjižnice pojavljuju se, dakle, 30-ih godina 19. stoljeća u Engleskoj i SAD na zasadama ideja i potreba novih društvenih i političkih pokreta vezanih uz rađanje suvremene radničke klase, kao jedan od temeljnih instrumenata u ostvarivanju ideja općeg obrazovanja i svekolikog napretka pripadnika podređenih kategorija stanovništva, ali se njihove ideje i sljednice brzo šire i dovode do osnivanja narodnih knjižnica i u drugim zemljama.⁶

Za definiranje narodne knjižnice poslužit ću se definicijom UNESCO-ovog Manifesta za narodne knjižnice objavljenog 1994. godine, koji je kasnije usvojila i IFLA, a ona glasi: "narodna je knjižnica mjesno obavijesno središte, koje svojim korisnicima omogućuje neposredan pristup svim vrstama znanja i obavijesti."⁷ Prema definiciji iz IFLA-inih smjernica za narodne knjižnice iz 2011. godine, narodna knjižnica je organizacija koju osniva, podržava i financira određena zajednica putem lokalne, regionalne ili nacionalne vlasti ili putem nekog drugog oblika organizacije. Ona osigurava pristup znanju, informacijama, cjeloživotnom učenju i djelima mašte pomoću niza izvora i službi, a na raspolaganju je svim članovima zajednice bez obzira na njihovu rasu, nacionalnost, dob, spol, religiju, jezik, invaliditet, ekonomski i radni status te obrazovanje.⁸ U tim se smjericama navode i osnovne usluge koje bi narodna knjižnica trebala biti u stanju ponuditi svojim korisnicima, ali se objašnjava i kako su to zaista neke od ključnih usluga te da opseg i dubina istih ovise o veličini knjižnice i zajednici unutar koje djeluje.

Prema smjericama, osnovne usluge koje bi jedna narodna knjižnica trebala osigurati u različitim oblicima i na različitim nositeljima putem Interneta su:

---

⁴ Stipčević, A. Povijest knjige. 2. prošireno i dopunjeno izd. Zagreb : Matica hrvatska, 2006. Str. 731.

⁵ Murison, W. J. The public library : it's origins, purpose, and significance. London [etc.] : George G. Harrap & co., 1971. Str 19.

⁶ Katalanec, D. Čitaonica osečka : Societas lectorae Essekinensis 1843. – 2003. // Stručni skup "Narodne knjižnice i problemi društvene isključenosti" : zbornik radova / [urednik Dragutin Katalanec]. Osijek : Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek, 2003. Str 3.

⁷ IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice / uredile Christie Koontz i Barbara Gubbin. 2. hrvatsko izd. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011.

⁸ Ibid.

- Posudba knjiga i druge građe
- Korištenje knjiga i druge građe u prostoru knjižnice
- Pružanje obavijesti u tiskanom i elektroničkom obliku
- Informacijsku službu i usluge rezervacije
- Informacijske usluge o zajednici
- Obrazovanje korisnika za korištenje knjižnice uključujući i podršku programima opismenjivanja
- Organiziranje raznih programa i događanja
- Suvremene komunikacijske alate kao što su blogovi, sms poruke i društvene mreže za referentne usluge i odnose s javnošću⁹

Iz navedenih zadataka možemo zaključiti da je narodna knjižnica zaista važan čimbenik u kulturnom razvoju mjesne zajednice, a u ovom radu tu ću tvrdnju nastojati objasniti i poduprijeti primjerima na temelju rada i djelovanja narodne knjižnice u Kninu.

2. ~~P~~Geološko-povijesni kontekst grada Knina

Prve dvije asocijacije na grad Knin za većinu stanovnika Republike Hrvatske, a i šire su "kraljevski grad" i "domovinski rat". Svoj poznati naziv kraljevskog grada Knin duguje vladavini kraljeva u srednjem vijeku kada je Knin bio prijestolnica mnogih hrvatskih kraljeva i knezova.

Na službenim stranicama grada Knina navodi se podatak o prvom spominjanju Knina, ne kao naselja ili gradine, nego kao grada (*poleis*), a događa se 7. godine prije Krista u Strabonovoj Geografiji, dakle prije točno 2022. godine. Strabon spominje grad Niniju u petom poglavlju sedme knjige Geografije kada govori o ilirskom plemenu – Delmatima. Međutim, arheološka nalazišta na području grada potvrđuju da su Knin i njegova okolica bili nastanjeni već u neolitiku i brončanom dobu. Knin također spominje oko 950. bizantski car Konstantin VII. Porfirogenet, pod imenom *Tenen* (grč. τὸ Τενήν), kao grad i središte župe (grč. ἡ Τνήνα).¹⁰

Ime Knin u hrvatskim se izvorima spominje prvi put u listini kralja Mihajla Krešimira 1. iz 950. godine, koja je sačuvana u prijepisu iz 1397. godine. Taj važni

⁹ IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice(knjiga)

¹⁰ Šimić, I. Grad Knin : Povijest. Dostupno na: <http://www.knin.hr/povijest/> (15.05.2017.)

dokument sastavljen je u kninskom kaptolu. Na kraju te kraljevske isprave navodi se da je izdana *in castro quod vecatur Tignino*, dakle utvrđi pod nazivom Knin.¹¹ Kasnije će se grad još nazivati imenima Tenen, Tiniense, Teneno, Tenenium, Tenenum, Thenum, Tininium, Tininum, Tnin, Tenenim, Tnenum, Tninum, Tenin, Tin, Tnin, Thelen, Tina, Clin, Clino, Chnin i konačno Knin.¹²

Grad Knin već je od 9. stoljeća sjedište hrvatskog vojvode ili kneza, od 11. stoljeća hrvatskog kralja, a od 12. stoljeća hrvatskog bana. Kao izrazito dominantna strateška lokacija i snažno vojno uporište postaje ujedno upravnim centrom mlade hrvatske kneževine i kraljevstva formiranog na slavenskom jugu u zaleđu dalmatinskih gradova bizantskog temata, Zadra, Trogira i Splita.¹³ Već se sredinom 10. stoljeća Knin spominje kao utvrđeni grad (*castrum*), kojemu se pridodaje političko, kulturno i gospodarsko značenje, a u kojemu je svoju prijestolnicu imao kralj Krešimir 2. Međutim, Knin je nastao puno ranije, dolaskom Hrvata na te prostore potkraj 6. i početkom 7. stoljeća. Kada Hrvati dolaze na kninsko područje, na sjevernom dijelu brda Spas (prema nekim izvorima) zatječu delmatsko – rimsko naselje Niniju. Niniju je, uz Salonu, Promonu i Sinotij – stari i novi spalio August 34.god.pr.Kr. Vjerojatno ovo gradinsko naselje obnavljaju Rimljani, a u njemu se privremeno nastanjuju doseljeni Hrvati. Zbog svog unutrašnjeg ustrojstva vlasti i potrebe zaštite od vanjskih opasnosti Hrvati, kao novi stanovnici, grade novu utvrdu (*Castrum*) na uzvišenju središnjeg brda Spas.¹⁴ Na najvišem sjeveroistočnom platou brda Spas, najvjerojatnije, još u drugoj polovici 9. stoljeća niknula je utvrda, castro Tnin (*Tnen, Tignino castro*), a potom i srednjovjekovno urbano naselje, jezgra kasnijeg tvrđavskog kompleksa, kao i kninskog gradskog prostora.¹⁵

Iako su neki gradovi u Dalmaciji stariji od Knina, u kulturnom i nacionalnom vrednovanju, Knin je jedan od najstarijih hrvatskih gradova, jer je njegov postanak i razvitak vezan uz dolazak Hrvata (krajem 6. i početkom 7. stoljeća) i zato se s punim pravom smatra kolijevkom Hrvata.¹⁶ Stoga nas ne začuđuje da je upravo u Kninu u doba rane hrvatske države tu povremeno boravište narodnih vladara (Trpimir, Muncimir,

---

¹¹ Jurić, A. Gradovi, utvrde i sakralni spomenici uz Krku i Čikolu. Skradin : Ogranak Matice hrvatske, 2004. Str.24.

¹² Šimić, I. Grad Knin : Povijest. Dostupno na: <http://www.knin.hr/povijest/> (15.05.2017.)

¹³ Jakšić, N. Knin : hrvatska srednjovjekovna prijestolnica. 2. dopunjeno izd. Split : Muzej hrvatskih arheoloških spomenika.1996. Str.5

¹⁴ Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica hrvatska, 1993. Str. 25.

¹⁵ Šimić, I. Grad Knin : Kninska tvrđava. Dostupno na: <http://www.knin.hr/kninska-tvrđava/> (15.05.2017.)

¹⁶ Ibid.

Svetoslav Suronja, Stjepan Držislav, Dmitar Zvonimir i Petar Svačić), odnosno u obližnjoj Biskupiji, u kojoj je od oko 1040. , otkako je osnovana Kninska biskupija (koja je imala jurisdikciju sve do Drave), i "hrvatski biskup".¹⁷

Kninska tvrđava najveća je fortifikacijska utvrda u Dalmaciji. Prvotni izgled utvrde, zbog nepostojanja izvorne materijalne građe, nije u potpunosti poznat. Analogno utvrdama toga vremena, za pretpostaviti je, da je bila opasana visokim zidinama, a uz to, gradnjom prilagođena konfiguraciji terena, na nekim mjestima zaštićena i prirodno strmim padinama. Današnji je izgled dobila početkom 18. stoljeća., kada je umjetnim prosjekom odijeljena od brda Spas koje se na nju naslanja sa sjeverne strane. Podijeljena je na gornji, srednji i donji grad, koji su međusobno povezani pokretnim mostovima. Najstariji je gornji grad na sjevernom dijelu tvrđave, dok su srednji i donji grad sagrađeni u kasnome srednjem vijeku. Podno utvrde, kninskog kastruma, vrlo se rano formira i civilno naselje sa crkvenim objektima – podgrađe *Borgo de Tina*. U utvrdi su se nalazile svečane dvorane, “palača” hrvatskih vladara, u kojoj su izdavali svoje isprave i boravili sa svojim dvorjanicima kada su bili u Kninu. Na drugom povišenom platou brda Spas, južno od utvrde Tnene, kasnije je izgrađeno i drugo manje utvrđenje – kaštel Lab (*castro Lab, Labwar*) u kojem je bilo sjedište *vicebana* (podbana). Naknadno, moguće u 15. stoljeću u vrijeme sve veće opasnosti od Turaka, gradnjom obrambenog zida, na kojem su i danas glavna ulazna vrata u tvrđavu, oba su ova utvrđenja, kaštela, povezana u jedinstveni obrambeni kompleks. Kninska tvrđava zaštićena je urbanistička cjelina i upisana u registar Kulturne baštine Republike Hrvatske, kao spomenik nulte kategorije, tj. spomenik od posebnog nacionalnog interesa.

---

¹⁷ Knin. Wikipedija : slobodna enciklopedija. Dostupno na: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Knin>

Slika 1. Simbol grada Knina – tvrđava na brdu Spas

Druge dvije asocijacije na Knin su rijeka Krka čiji se izvor nalazi u neposrednoj blizini, na poznatom slapu Krčiću, te planina Dinara – najviša planina u Hrvatskoj. Kako je vrijeme kraljeva stoljećima iza nas, Kninom više ne vlada blagostanje i bogatstvo kao što je to bilo u vrijeme kralja Zvonimira. Grad su puno pogodila zbivanja tijekom i nakon Domovinskog rata, tako da je izgubio dio nekadašnjeg ugleda i značaja, no i dalje stoji prkosno kao i njegov najpoznatiji simbol - tvrđava na brdu Spas (Slika 1).

U kninskom zborniku se navode podaci o deagrarizaciji Knina, te njegovoj sve većoj industrijalizaciji, što i dalje održava vodeću ulogu prometno-uslužnih funkcija Knina te se potkrjepljuje ta tvrdnja govoreći o znatnom porastu djelatnika zaposlenih u prvenstveno trećem, ali i četvrtom sektoru (obrana i uprava). Industrijsko-vojna uloga Knina proizlazi iz njegove temeljno prometno-zemljopisne funkcije, pa je ta djelatnost zaštitni znak Knina. Začuđuje pritom činjenica da nema značajnijih ratarsko-stočarskih ni šumarskih ustanova koje bi promicale te djelatnosti, ali se zato posvećivala velika pozornost iskorištavanju vodnih snaga za mjesne potrebe (HE Topolje ili Krčić i HE Golubić). Ne treba dokazivati da je loše iskorištena prehrambena mogućnost Kninskog i Kosovskog

polja.¹⁸ Međutim, jedna je tvornica ipak pokretač grada, a to je nekadašnja tvornica vijaka TVIK, današnji DIV. Osim DIV-a nekada su postojale, danas više nažalost ne i "tvornica odjeće i rublja Kninjanka, tiskarske usluge Mladost, opće trgovačke usluge Krka i poljoprivredna dobra Jedinstvo."¹⁹

Usprkos ne tako olakotnim okolnostima života u Kninu, danas je to grad s najmlađom populacijom u Hrvatskoj. U Kninu se nalazi pet obrazovnih institucija koje su trenutno u funkciji, a to su dvije osnovne i dvije srednje škole, te veleučilište. U OŠ Domovinske zahvalnosti i OŠ Dr. Franje Tuđmana, kao i u SŠ Lovre Montija te SSŠ Kralja Zvonimira u funkciji su pripadajuće školske knjižnice. Narodna knjižnica se nalazila u neposrednoj blizini kninskog veleučilišta "Marko Marulić" koje je otvoreno 2005. godine. Nedavno je knjižnica preseljena u nove prostorije u sklopu novootvorenog studentskog doma, koji je također u neposrednoj blizini veleučilišta, stoga je neminovno da polaznici studija na kninskom veleučilištu uživaju sve pogodnosti koje im pruža narodna knjižnica. U nastavku rada biti će više govora o uslugama koje knjižnica pruža. U skladu s funkcijom dostupnosti svima, usluge knjižnice su, pored učenika i studenata, dostupne i pristupačne svim ostalim građanima, jer se knjižnica nalazi u centru grada. Iako je članarina u istoj simboličan iznos od 50 kuna, u knjižnici se uvijek nađe lokalnih posjetitelja koji se koriste čitaonicom da bi pročitali dnevne novine i slično, bez plaćanja članarine. Većinom su to socijalni slučajevi koji nažalost nisu rijetkost u Kninu, te im djelatnici knjižnice dozvoljavaju posjete, dok god se ne ometa red i mir u istoj. Možda su takvi pogledi na knjižnicu kao oblik utočišta i obrazovanja još od rane dobi razvile moj afinitet prema njima. Pošto je fond školskih knjižnica u Kninu premalen da bi se zadovoljile potrebe svih učenika, učlanjenje i odlasci u narodnu knjižnicu postali su neophodni pri svakoj potrazi literature, bila to lektira za školarce, istraživačka literatura za studente ili pak šund literatura za zabavu pretežito starije populacije, ali i ostalih korisnika.

---

¹⁸ Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica hrvatska, 1993. Str. 13.

¹⁹Ibid.

3. Narodna knjižnica Knin

Na mrežnim stranicama Narodne knjižnice Knin navodi se podatak o njenom preteču, a to je bila Hrvatska čitaonica, osnovana 1891. godine. Preteče narodnih knjižnica diljem Hrvatske bile su upravo čitaonice, mjesta gdje su se sastajali učeni građani, književnici, časnici, činovnici, svećenici i dr. te čitali novine, časopise i knjige i raspravljali o društvenim i političkim događajima, znanstvenim i književnim novostima i sl. Prve čitaonice osnovane su u Varaždinu, Karlovcu i Zagrebu, a 1860-ih počinju se osnivati i diljem Dalmacije. Čitaonice su imale svoja pravila (statute) u kojima je bilo zapisano tko može biti član čitaonice, visina upisnine i godišnje članarine.²⁰

U kninskoj je čitaonici društvo svake godine biralo svog predsjednika, potpredsjednika, tajnika, blagajnika i bibliotekara. Najstariji pronađeni podatak o tim članovima, prema katastru Društva bibliotekara Dalmacije pohranjenog u Državnom arhivu u Zadru, potječe iz 1907. godine. Predsjednik društva je bio Dragutin Tomić, potpredsjednik Vicko Dobrić, tajnik Lovro Sancar, blagajnik Grgur Dujmović te knjižničar Filimer Dračar. Od 1950. godine Knjižnica djeluje u sastavu Centra za kulturu i informiranje pod nazivom Gradska biblioteka i čitaonica. Knjižnični fond je u to vrijeme obuhvaćao 44.000 knjiga.²¹

Zanimljivo je spomenuti kako je upravo ova knjižnica jedna od najstarijih narodnih knjižnica u Hrvatskoj, koja je prema podacima s njene službene stranice čak 16 godina starija od zagrebačke narodne knjižnice koja danas nosi naziv Knjižnice grada Zagreba.²² U tekstu se nadalje navodi da je u to vrijeme Knin bio i mjesto izdavačke djelatnosti, pa je od 1887. godine Hrvatsko starinarsko društvo u Kninu izdavalo časopis "Starohrvatska prosvjeta". To je prvo stručno glasilo ne samo u Hrvatskoj, već i u cijeloj jugoistočnoj Europi posvećeno isključivo temama nacionalne arheologije.²³

---

²⁰ Čitaonica. // Hrvatska enciklopedija. Mrežno izd. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=13430> (16.07.2017.)

²¹ Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica hrvatska, 1993. Str. 10.

²² Narodna knjižnica Knin. Foto: zavirite, prije sutrašnjeg službenog otvaranja, u novi prostor knjižnice, 19.12.2016. Dostupno na : <https://nknknin.hr/index.php/2016/12/19/> (20.04.2017.)

²³ Ibid.

Međutim, knjižnica nije nastavila u smjeru potpunog razvoja zbog nedaća koje su zadesile sam grad, točnije zbog ratnih nedaća i razaranja koja su pogodila Knin tijekom Domovinskog rata. O stanju mreža narodnih knjižnica u RH prije i nakon rata govori D. Katalenac na V. savjetovanju za narodne knjižnice u RH, te upućuje na razoran utjecaj Domovinskog rata na mreže narodnih knjižnica u RH.

Sudbina narodnih knjižnica u Domovinskom ratu izrazito je tragična, osobito na područjima pod privremenom okupacijom te područjima u zoni ratnih zbivanja, uz bojišnicu i na njoj. Posljedice rata i ratnih razaranja narodnih knjižnica, koje su najbrojnije upravo kod ovog tipa knjižnica, nose sljedeća obilježja i značajke:

1. Direktne ratne štete: neposredna ratna razaranja, pljačka i drugi oblici uništavanja
2. Indirektne ratne štete: uništavanja (prostora, opreme, zbirki) zbog neodgovarajućih ili nepravodobnih mjera zaštite, odnosno sanacije šteta, propadanje na privremeno okupiranim područjima zbog zanemarivanja, prestanak rada knjižnica i njihovih matičnih ustanova, nedostatak stručnih djelatnika...)
3. Drugi izvori šteta: globalne promjene u državi kao tranzicijskom društvu; gospodarska kriza; novo zakonsko i vlasničko određenje knjižnica; novo teritorijalno ustrojstvo; izazovi novih tehnologija...

Može se uočiti sveobuhvatnost ratnih šteta:

- Uništena ili oštećena knjižnična infrastruktura: zgrade i prostori; oprema - klasična i suvremena
- Uništene ili oštećene cjelokupne zbirke, njihovi dijelovi ili pojedini vrijedni primjerci (rukopisi, rara, zavičajna građa, periodika, referentna literatura i dr.)
- Djelatnici: ubijeni, prognani, izbjegli (PTSP)
- Uništena cjelokupna mreža knjižnica pojedinih područja
- Prekinuta, zaustavljena, reducirana djelatnost knjižnica.²⁴

Za vrijeme Domovinskog rata od 1991. do 1995. godine, Knjižnica je imala manje prekide u radu. Radila je u otežanim uvjetima, često bez električne energije. Po završetku rata, Knjižnica je ostala otvorena, nezaštićena i devastirana. Puno vrijednih

---

²⁴ Katalenac, D. Predvorja slobode : hrvatske narodne knjižnice za 21. stoljeće. // Narodne knjižnice za sadašnjost i budućnost: koncepti, arhitektura, tehnologija. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica : Hrvatsko knjižničarsko društvo, Sekcija za narodne knjižnice, 2007. Str. 5.

knjiga je otuđeno i uništeno (enciklopedije, rječnici, priručnici, atlas i dr.) kao i sama infrastruktura Knjižnice (zgrada, inventar, abecedni i stručni katalog).

Od 16. travnja 1998. godine djeluje kao samostalna knjižnica pod nazivom Narodna knjižnica – Knin u samom centru grada. Prema knjizi inventara na kraju 1998. godine, Knjižnica je raspolagala fondom od 35.918 svezaka raspoređenih u četiri odjela:

- Narodni odjel (koji obuhvaća Zavičajnu zbirku – Tenen, Zbirku rijetkosti – Raru i Referentnu zbirku)
- Odjel za djecu i mladež – Dječji odjel uz referentnu zbirku
- Spremište 1.
- Spremište 2.

Knjižni fond 1998. godine je koristilo 1.000 korisnika. Početkom 2000. godine, Knjižnica je preseljena u zgradu stare Gimnazije gdje se donedavno nalazila. U novim prostorima knjižnica je postala informacijsko i multimedijalno središte grada i njegove bliže okolice. Naime, na Narodnom odjelu se formira informacijska služba s korištenjem baze podataka (Interneta i sl.). Također, knjižnica je na usluzi i cijeloj okolici Knina, koja je brojna, a prema popisu stanovništva iz 2011. godine iznosi 15.407 stanovnika, dok sam Knin ima 10.633 stanovnika.²⁵ Nakon 16 godina djelovanja na lokaciji stare gimnazije, knjižnica je doživjela pravu renesansu, te je ponovno preseljena u novi prostor u sklopu studentskog doma „Lujó Marun“ adaptiranog 2016. godine.

Prenamjenu bivših vojnih zgrada u studentski dom u Kninu financiralo se preko Europske investicijske banke, a ukupna vrijednost je 22,6 milijuna kuna. Za svoj 125. rođendan, Narodna knjižnica Knin preselila je u novi, suvremeni, lijepo dizajnirani prostor na dvije etaže. Vrijednost uređenja i opremanja novoga prostora knjižnice je 1,2 milijuna kuna. Od tog iznosa Ministarstvo kulture je osiguralo 800 tisuća, a Grad Knin 100 tisuća kuna.²⁶ Zanimljivo je spomenuti da unatoč iseljavanju stanovništva iz Knina zbog iznimno loše ekonomske i industrijske situacije grada, knjižnica nije doživjela pad u broju članova, nego upravo suprotno, broj korisnika raste. Velikim dijelom je za to zasigurno zaslužan i novi

---

²⁵ Narodna knjižnica Knin. Povijest knjižnice. Dostupno na: <http://nknknin.hr/index.php/povijest-knjiznice/> (10.05.2017.)

²⁶ Narodna knjižnica Knin. Foto : otvorena knjižnica, izvršena primopredaja studentskog doma, promovirani diplomanti, 21.12.2016. Dostupno na: <https://nknknin.hr/index.php/2016/12/21/foto> (20.04.2017.)

prostor knjižnice, jer prema portalu iste, novi prostor na dvije etaže svojom modernošću i dizajnom korisnika "teleportira" u knjižnicu puno većeg europskog grada.

4. Ustroj knjižnice

U ovom će se poglavlju nastojati iznijeti činjenice o prostoru, programima, uslugama i zaposlenicima knjižnice kako bi se dobio što bolji uvid u sve ponude i usluge koje knjižnica nudi na raspolaganje svojim korisnicima.

Rad narodnih knjižnica u Hrvatskoj definiran je u Standardima za narodne knjižnice u RH koje donosi ministarstvo kulture, a trebale bi se revidirati svakih 10 godina, radi poticanja razvoja istih. U tim je standardima objašnjeno kako postoji više vrsta narodnih knjižnica, a to su općinske, gradske i županijske. Nastavak istih donosi nam i podjelu knjižnica prema broju stanovnika pojedinih općina odnosno gradova te ih svrstava u sedam tipova, prema čemu Narodna knjižnica Knin pripada tipu V. – za područje od 10.000 do 20.000 stanovnika ²⁷

4.1. Prostor u zgradi stare Gimnazije

Kao što je već spomenuto u prijašnjem poglavlju, knjižnica je 2005. godine premještena u prostore stare Gimnazije, tik do današnjeg veleučilišta, da bi 2016. ponovno bila premještena na novu lokaciju u sklopu novootvorenog studentskog doma "Luj Marun". Kako se nalazi u centru grada, knjižnica je zaista dostupna svim građanima kojima omogućuje maksimalnu iskorištenost svojih potencijala.

Prema izvješću o radu knjižnice iz 2015. godine prostor knjižnice prostirao se na 280 m² što je bilo nedostavno u odnosu na članak 39. i članak 40 st. 2. Standarda za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj (NN 58/99) koji propisuju minimalnu površinu, samo u odnosu na broj stanovnika 647 m². Neadekvatan prostor stare Gimnazije u kojemu je gradska knjižnica djelovala, ograničena ponuda knjižničnog

---

²⁷ Standardi na narodne knjižnice. Narodne novine 105(1997), 5(1998). (9. 6. 1999.). Dostupno na: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/270810.html> (10.05.2017.)

proizvoda, pad posudbe i broja korisnika bili su glavni razlozi prijave za investicioni program.²⁸

Slika 2. Narodni odjel u zgradi stare Gimnazije

Lijevo od pulta narodnog odjela (Slika 2) nalazila se čitaonica tiska, smještena do samog ulaza u knjižnicu, dok se u pozadini nazire ulaz u studijsku čitaonicu(Slika 3).

Slika 3. Studijska čitaonica u zgradi stare Gimnazije

---

²⁸ Izvještaj o radu za 2015. godinu. // Narodna knjižnica Knin.

Slika 4. Ulaz u dječji odjel i računala studijske čitaonice

Gornja slika uslikana je iz prostora čitaonice tiska, a prikazuje ulaz na dječji odjel te se u pozadini naziru tri računala koja su bila dostupna za korištenje korisnicima knjižnice (Slika 4). Knjižnica se uvijek trudila biti aktivan sudionik u životu kninske zajednice, nudeći razne sadržaje i organizirajući razna događanja za svoje korisnike. Jedno od takvih događanja možemo vidjeti i na slici ispod (Slika 4), koja prikazuje iznimno uspješne sportaše grada Knina, kako čitaju predškolicima.

Slika 5. Uspješni sportaši grada Knina čitaju predškolicima na dječjem odjelu u zgradi stare Gimnazije

4.2. Prostor knjižnice u sklopu studentskog doma „Lujó Marun“

Prostor Narodne knjižnice – Knin u sklopu Studentskog doma, u koji je knjižnica preselila u prosincu 2016. godine, obuhvaća prizemlje i kat ukupne površine 450 m². Prema navedenim standardima propisanim od strane ministarstva kulture, ni ovaj prostor nije u potpunosti adekvatan za knjižnicu, za 197 m² je manji od predviđenog. No u odnosu na prethodnih 280 m² možemo reći da je definitivno napravljen veliki pomak za razvoj knjižnične djelatnosti u Kninu.

Slika 6. Pročelje nove zgrade knjižnice u sklopu studentskog doma Lujó Marun

Knjižnica je osim dodatnog prostora dobila i dva nova odjela, a to su odjel za audiovizualnu građu te igraonica za djecu.²⁹ Knjižnica ima sljedeće odjele:

- Narodni odjel
- Čitaonica dnevnog i tjednog tiska
- Tenen – zavičajna zbirka
- Rara – zbirka rijetkosti
- Studijska čitaonica
- Odjel za djecu i mladež
- Služba nabave i obrade

²⁹ Narodna knjižnica Knin. Foto: zavirite, prije sutrašnjeg službenog otvaranja, u novi prostor knjižnice, 19.12.2016. Dostupno na : <https://nknknin.hr/index.php/2016/12/19/> (10.05.2017.)

- Služba za upravljanje i razvoj
- Upravno – tehnička služba
- Odjel za audiovizualnu građu
- Dječja igraonica³⁰

Na narodnom odjelu (Slika 7) obavlja se većina djelatnosti knjižničara, od posudbe do organizacije korištenja čitaonice, pružanja pomoći pri korištenju knjižničnih usluga i fonda, smještanja i obrade građe te pretraživanja baza podataka i stvaranje kataloga desiderata i slično. Knjižnični fond na tom odjelu čine književnost, popularno-znanstvena literatura iz svih područja ljudskog znanja i stvaralaštva, lektire za srednje škole i referentna zbirka.

Slika 7. Narodni odjel u novoj zgradi knjižnice

---

³⁰ Narodna knjižnica Knin. Struktura. Dostupno na: <https://nkknin.hr/> (12.05. 2017.)

U Čitaonici dnevnog i tjednog tiska korisnici mogu koristiti dnevni i tjedni tisak i periodične publikacije (Slobodna Dalmacija, Jutarnji list, Večernji list, Šibenski list, Globus, Meridijani).³¹ Zavičajna zbirka Tenen sadrži sve publikacije vezane uz Knin te je ta građa zaštićena i nije za posudbu i korištenje izvan knjižnice. Zbirka trenutno posjeduje 82 publikacije. U zbirci rijetkosti – Rari pohranjene su stare i rijetke knjige.³² Građa je također zaštićena kao i zavičajna zbirka, te trenutno posjeduje 76 publikacija. Najstariji primjerak je *Mandorlato* Đure Vilovića iz 1924. godine.

U studijskoj čitaonici se osim korištenja građe iz knjižnice nudi i pristup Internetu. Stručno osoblje na Odjelu za djecu i mladež pruža usluge i organizira rad za potrebe predškolske djece i učenika do osmog razreda osnovne škole. Djelatnost Odjela ostvaruje se sukladno pedagoškim i didaktičkim iskustvima u radu s djecom i specifičnim zadacima Knjižnice.³³ Na tom se odjelu nude preporuke literature za tinejdžere, korištenje zbirke stripova i karikatura, top lista najtraženijih naslova, slikovnice i slično.

U službi nabave i obrade obavljaju se djelatnosti vezane uz oblikovanje zbirki, obradu i zaštitu građe, te ostale djelatnosti vezane uz istu, poput naručivanja i zaprimanja, inventarizacije, sadržajne i formalne obrade te revizije i otpisa građe. U sklopu službe za upravljanje i razvoj planira se i rukovodi poslovanjem knjižnice, te se brine za njeno mjesto i ulogu u hrvatskom knjižničnom sustavu, kao i uključivanje u informacijske mreže knjižnica Hrvatske, ali i svijeta. Tu se također obrazuje djelatnike i korisnike o korištenju knjižničnih usluga, osobito informacijskih tehnologija. Neke od djelatnosti tog odjela su automatizacija poslovanja knjižnice, održavanje informatičke infrastrukture knjižnice, izrada i održavanje web-stranica i računalno-komunikacijskih veza iste te briga za pohranu i zaštitu podataka, ali i organiziranje brojnih djelatnosti koje se odvijaju u knjižnici poput raznih predavanja, književnih večeri, koncerata i slično. U sastavu Upravno-tehničke službe obavljaju se tajnički poslovi, opći i kadrovski poslovi, financijsko-računovodstveni i blagajnički poslovi, knjigovodstvo, daktilografski prijepisi, skrbi se za protupožarnu zaštitu, obavljaju se

---

³¹ Narodna knjižnica Knin. Čitaonica dnevnog i tjednog tiska. Dostupno na: <https://nkknin.hr/index.php/citaonica-dnevnog-i-tjednog-tiska/> (12.05.2017.)

³² Narodna knjižnica Knin. Rara : zbirka rijetkosti. Dostupno na: <https://nkknin.hr/index.php/rara-zbirka-rijetkosti/> (12.05.2017.)

³³ Narodna knjižnica Knin. Odjel za djecu i mladež. Dostupno na: <https://nkknin.hr/index.php/odjel-za-djecu-i-mladez/> (12.05.2017.)

poslovi održavanja zgrade i njezina okoliša, održavanje čistoće, dostave pošte i drugi upravno-tehnički poslovi.³⁴

Slika 8. Dječji odjel u novom prostoru knjižnice

Na dječjem odjelu nalazi se i televizija koja služi za organiziranje zabavnih i obrazovnih večeri za djecu.

Slika 8. Igraonica za djecu u novom prostoru knjižnice

---

³⁴ Narodna knjižnica Knin. Upravno-tehnička služba. Dostupno na: <https://nknknin.hr/index.php/upravno-tehnicka-sluzba/> (12.05.2017.)

Otvaranje dodatna dva odjela, posebice dječje igraonice, važan je doprinos razvoju kninske knjižnice. Na predstavljanju IFLA-inih smjernica za narodne knjižnice 2003. godine u Splitu, prisustvovao je i njihov urednik Philip Gill, koji je u svom izlaganju Putovi u budućnost : IFLA-ine i UNESCO-ve smjernice za narodne knjižnice naglasio važnost knjižnica za razvoj djece. Prema Gillu, narodne knjižnice imaju posebnu odgovornost da zadovolje potrebe djece i mladih. Ukoliko su djeca poticana doživljajima znanja i imaginacije u ranoj dobi, ona će vjerojatno imati korist od toga kroz cijeli život. Narodne knjižnice s ponosom ističu svoj rad s djecom i za djecu, i to mora ostati jedna od ključnih uloga knjižnice budućnosti.³⁵

4.3. Programi i usluge knjižnice

Kao što je preporučeno u smjernicama za narodne knjižnice, i u ovoj se knjižnici članarina plaća u simboličnom iznosu od 50 kuna za period od godinu dana od datuma upisa. Kao u većini knjižnica, tako i u kninskoj narodnoj knjižnici vrijede standardna pravila poput posudbe isključivo uz iskaznicu, mogućnost posuđivanja maksimalno 3 jedinice građe, rok posudbe od 21 dan nakon čega se plaća zakasnina po knjizi i po danu u iznosu od 50 lipa, obnova posudbe najviše dva puta u roku od 21 dan i slično. Obnovu zaduženja moguće je obaviti i telefonskim putem. Članovi također mogu zatražiti i rezervaciju građe, telefonski ili putem maila. U slučaju oštećenja građe, član je dužan istu zamijeniti ili platiti odgovarajući iznos štete. U knjižnici postoji i posebna, zaštićena građa, a to su prethodno navedene zbirke – referentna, zavičajna i zbirka rijetkosti, te ju je moguće koristiti isključivo u prostorima knjižnice. Međutim, članovima kojima su knjige potrebne za obrazovne svrhe, knjižnica nudi uslugu međuknjižnične posudbe, nakon koje pristiglu građu može koristiti 15 dana u Studijskoj čitaonici, ili može izraditi kopije ako je izrada istih u skladu s autorskim pravima. Korisnik takav zahtjev može podnijeti osobnim dolaskom u knjižnicu, telefonskim i elektroničkim putem, te faksom ili poštom.³⁶

---

³⁵ Gill, P. Putovi u budućnost: IFLA-ine i UNESCO-ve smjernice za narodne knjižnice. // Hrvatske narodne knjižnice u svjetlu IFLA-inih smjernica : zbornik radova / Prvo savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj, Split, 2. - 3. lipnja 2003. / urednice Tihana Pavičić, Jadranka Slobodanac. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2004. Str 17.

³⁶ Narodna knjižnica Knin. Pravila posudbe. Dostupno na: <https://nknknin.hr/index.php/pravila-posudbe/> (15.05.2017.)

Preseljenjem u novi prostor knjižnica je dobila dodatne mogućnosti za napredak. Osim što joj je omogućena bolja organizacija infrastrukture, knjižnica je prepoznala i iskoristila priliku kako bi se dodatno približila svojim korisnicima kroz organiziranje raznih kulturnih događanja. Na mrežnim stranicama knjižnice se tako mogu naći vijesti o gostovanjima priznatih arheologa, osnivanje plesnih večeri povodom obilježavanja Noći knjige, upoznavanje publike s raznom vrstom građe poput stripa kao sedme umjetnosti, osnivanje pub kvizova za djecu i mlade i svakojake aktivnosti po kojima se očituje znatan napredak ove knjižnice. Uzevši u obzir razvoj informacijskih sredstava koja su knjižnici znatno olakšala reklamiranje i obavještajno komunikacijsku djelatnost prema njenim korisnicima, napredak je i dalje neusporedivo velik s obzirom na rad knjižnice prije preseljenja u nove prostore. Nevjerojatan je utjecaj promjene prostora na razvoj kninske knjižnice. Pretražujući njene stranice, primjećuje se da se većina događanja organizirala upravo u novim prostorima knjižnice.. Također, dobrobiti nisu isključivo jednosmjerne, pa tako knjižnica prima i donacije od svoje zajednice, poput donacije igračaka od ekološke udruge Krka ili donacije knjiga Nacionalnog parka Krka. Knjižnica je osim na svojoj službenoj stranici aktivna i na Facebooku. Knjižničari se zaista trude približiti se građanima Knina te stoga organiziraju razna događanja poput obilježavanja važnih datuma tijekom kojih se odvijaju razne tematske večeri, plesovi, čitanja, izlaganja, kvizovi te čak poklanjanja knjiga od strane knjižnice na dan obilježavanja Međunarodnog dana darivanja knjiga. Uza sve aktivnosti koje knjižnica organizira, na svojim mrežnim i Facebook stranicama još nudi i razne preporuke literature, kao i mjesečne popise najčitanijih naslova, zanimljive crtice iz povijesti važne za grad Knin i slično.

Sve su navedene aktivnosti rezultat predanog i stručno obavljanog posla djelatnika ove knjižnice. Trenutno je u knjižnici zaposleno sedam ljudi, od kojih su četiri diplomirani knjižničari, jedan pomoćni knjižničar, suradnica za odnose s javnošću i projekte te jedna spremačica. Kornelija Belak je jedna od zaposlenih diplomiranih knjižničara, a ujedno je i ravnateljica Narodne knjižnice Knin.

5. Statistički podaci o poslovanju knjižnice za 2014. i 2015. godinu

U Hrvatskoj rad narodnih knjižnica temelji se na hrvatskim zakonskim dokumentima, strateškim službenim dokumentima i međunarodnim stručnim dokumentima. To su prije svega Zakon o knjižnicama iz 1997. godine (zadnja izmjena je iz 2009. godine) i Standardi za narodne knjižnice iz 1999. godine. Potom, 2002. godine usvojen je dokument Hrvatska u 21. stoljeću koji u svojim dijelovima Strategiji kulturnog razvitka i Strategiji za informacijsku i komunikacijsku tehnologiju knjižnice prepoznaje kao mjesta važnih za razvoj demokratskog društva. U svim tim dokumentima narodna je knjižnica prepoznata kao demokratska javna ustanova, dostupna pod istim uvjetima i bez ikakva ograničenja svim građanima područja na kojem djeluje.³⁷ Nadalje u svom izlaganju, Bastić govori kako knjižnice, da bi mogle ispunjavati svoje zadaće moraju imati osigurano zakonsko uporište i redovito financiranje, što je u Hrvatskoj ostvareno Zakonom o knjižnicama. Taj zakon nalaže da se knjižnice osnivaju kao javne ustanove, a osnivači mogu biti Republika Hrvatska, županije, gradovi i općine.

Temeljne zadaće knjižnice vezane uz financiranje ogledaju se u nastojanju za povećanjem financiranja aktivnim lobiranjem kod predstavnika vlasti. Nužno je, kako na lokalnoj, tako i na državnoj razini, dogovorno odrediti prioritete razvoja u čemu u velikoj mjeri može pomoći kvalitetno prezentiranje programa rada i izvještaja o radu knjižnice.³⁸ Narodna knjižnica Knin obavlja tu temeljnu zadaću, te po završetku svake godine piše izvještaj o radu i planira daljnji razvoj knjižnice. Tako se knjižnica još 2014. godine aplicirala za investicioni i informatizacijski program koji je rezultirao preseljenjem u novi prostor knjižnice. Poslovanje ove knjižnice prikazati ću temeljenim parametrima, a to su fond, nabava, broj korisnika i posudba. Podaci preuzeti iz izvještaja o radu za 2014. i 2015. godinu usporedit će se u tablicama radi preglednosti i jednostavnosti iščitavanja istih.

---

³⁷ Bastić, D. Narodne knjižnice : pravni i financijski okvir rada. // Hrvatske narodne knjižnice u svjetlu IFLA-inih smjernica : zbornik radova / Prvo savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj, Split, 2. - 3. lipnja 2003. / urednice Tihana Pavičić, Jadranka Slobodanac. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2004. Str. 32.

³⁸ Ibid.

5.1. Fond

Narodna knjižnica Knin na dan 31.12.2014. posjeduje fond od 49.712 svezaka knjižne građe i 253 sveska neknjižne građe – zbirka periodičkih publikacija koja obuhvaća 115 svezaka časopisa Meridijani i 138 svezaka časopisa Drvo znanja.³⁹ U 2015. godini knjižnica je prema novom izvještaju posjedovala fond od 48.611 svezaka knjižne građe i 258 svezaka neknjižne građe – 120 svezaka časopisa Meridijani i 138 svezaka časopisa Drvo znanja.

Kategorije strukture knjižnog fonda i njihovo stanje za 2014. i 2015. godinu (broj svezaka)			
		2014. godina	2015. godina
Referentna zbirka	Narodni odjel	768	765
	Dječji odjel	8	8
Zbirka Rara		75	76
Zbirka Tenen		108	117
Zbirka beletristike	Za odrasle	20.359	18.815
	Za djecu i mladež	11.161	11.485
Zbirka stručne literature		16.865	16.973
Zbirka strane građe	Narodni odjel	70	73
	Dječji odjel	194	194
Zbirka knjižničarstva (interni odjel)		104	105

Tablica 1. Podaci o fondu knjižnice za 2014. i 2015. godinu

Iz tablice se može iščitati rast fonda svih zbirki osim zbirke beletristike za odrasle kod koje se bilježi pad od približno 1500 svezaka, te se zamjećuje stagnacija razvoja zbirki strane i referentne građe za djecu.

³⁹ Izvještaj o radu za 2014. godinu

5.2. Nabava knjižnične i neknjižnične građe

Prosječni standard prinove knjiga u tekućoj godini (kupnjom, darovima, zamjenom i otkupom) je najmanje 3.081 svezak knjiga temeljem članka 25 Standarda za narodne knjižnice u RH.⁴⁰ Od tog iznosa knjižnica bi trebala u prosjeku kupnjom nabaviti 1600, otkupom 900 i darovima 581 svezak knjižnične građe. U 2014. prosječna cijena knjige iznosila je 86,25 kn, dok je u 2015. cijena pala na 82,50 kn, stoga je za 1600 jedinica građe u 2014. godini bilo potrebno osigurati 138.000,00 kn, odnosno 132.000,00 kn u 2015. godini. Uz kupovinu građe, knjižnici je u 2014. poklonjeno 44 publikacije, a otkupom Ministarstva kulture pristiglo je 121, dok su u 2015. godini te brojke iznosile 43, odnosno 308 jedinica građe.

Struktura nabave knjižnične građe				
Izvor financiranja	Utrošen iznos nabave (u kunama)		Broj nabavljenih publikacija	
	2014.	2015.	2014.	2015.
Ministarstvo kulture RH	85.996,05	80.023,40	851	725
Grad Knin (osnivač)	29.997,26	10.599,70	291	94
Vlastita sredstva knjižnice	3.306,60	99,90	30	1
Šibensko – kninska županija	5.969,39	2.000	61	22
Veleučilište „Marko Marulić“	8.204,15	3.997,69	34	17
Sveukupno	133.473,45	96.720,69	1267	859

Tablica 2. Podaci o nabavi građe za 2014. i 2015. godinu

Knjižnica je član Udruge knjižnica „Konzorcij CROLIST“, te je od 2005. godine potpisnik ugovora s tvrtkom Unibis d.o.o. iz Zagreba koja se brine o održavanju i nadogradnji knjižnično-informacijskog sustava CROLIST. Cijena održavanja programa iznosi 1.317,36 kn mjesečno. Tako je knjižnica u 2014. kao i u 2015. izdvojila po 19.760,40 kn za održavanje svog online dostupnog kataloga. Pored toga, knjižnica godišnje plaća i 450,00 kn za održavanje web stranice. Do prosinca 2014. godine računalno je katalogizirano 45.499 jedinica građe, dok je u 2015 godini ta brojka neznatno veća, te iznosi 47.056 jedinica. Broj

⁴⁰ Izvještaj o radu za 2014.

otpisanih jedinica građe za 2014. godinu iznosi 2.139 primjeraka (uništena građa, dubleti, zastarjela i dotrajala građa), dok je u 2015. godini otpisano 2.340 jedinica građe.

5.3. Korisnici i posudbe

Prostorije knjižnice otvorene su za korisnike od ponedjeljka do petka (od 8 do 19 sati) te subotom (od 8 do 13 sati), čime knjižnica radi sukladno Standardima za narodne knjižnice u RH prema kojima se nalaže da knjižnica bude otvorena za javnost 60 sati tjedno uz obavezan rad subotom. Rad je stoga za šest zaposlenika organiziran u dvije smjene.

Korisnika je 2014. bilo 1.104, od čega je 630 djece i 474 odrasle osobe, dok su u 2015. te brojke iznosile 1036, odnosno 690 djece i 346 odraslih. Prisjetimo se da je 1998. broj korisnika knjižnice bio 1000 korisnika, što nam govori o nezatnom, skoro zanemarivom porastu broja korisnika u zadnjih 20 godina. Vjerujem da je razlog tome masovno iseljavanje iz Knina, kojemu je uzrok loše političko i gospodarsko stanje grada, te se nadam da će se ista situacija popraviti. Korisnici su 2014. godine posudili ukupno 50.968 jedinica građe, od čega izvršeno 12 međuknjižničnih posudbi. Podaci navedeni u izvještaju za 2015. godinu iznose 45.830 posuđenih jedinica, s 9 međuknjižničnih posudbi.

Osnovni podaci o knjižnici		
	2014.	2015.
Fond knjižnice	48869	49968
Broj korisnika	1104	1036
Posuđena građa	50968	45830
Nabavljena građa	1432	1210
Otpisana građa	2139	2340

Tablica 3. Usporedba osnovnih podataka o knjižnici za 2014. i 2015. godinu

Iz izvještaja se može iščitati pad u broju posudbi kao i u broju korisnika, te katalogizirane građe (Tablica 3.).

6. Zaključak

Razvoj narodne knjižnice Knin nije tekao prema svom punom potencijalu. Velik utjecaj na to imao je Domovinski rat u kojemu su i fond i prostor knjižnice znatno oštećeni. Od tada je knjižnica ipak doživjela znatne promjene i poboljšanja, prvo s preseljenjem u prostore stare Gimnazije 2000. godine, a potom 2016. u sadašnje prostore u sklopu studentskog doma Fra Lujo Marun. Iako nije bilo znatnog povećanja broja korisnika u 2015. i 2016. godini u kojima se odvijao i najnoviji premještaj knjižnice, iskreno se nadam da će se to stanje popraviti te da će više ljudi prepoznati i iskoristiti usluge koje im knjižnica pruža. Tijekom svog istraživanja uvjerala sam se u stručnost zaposlenika iste, koji svim naporima nastoje približiti knjižnicu njenim korisnicima. Veoma su uljudni, pristupačni i voljni pomoći u svim problemima na koje korisnici mogu naići pri učenju, bilo ono osnovno, srednje, visoko ili cjeloživotno. Također, svoj rad osim osobno s korisnicima proiciraju i putem novih, pristupačnijih tehnologija, ali i raznih događanja koja organiziraju u cilju uključenja knjižnice u život zajednice. Osim toga, održavaju ažurnima svoj katalog i mrežne stranice knjižnice na kojima nude razne zanimljivosti poput najčitanijih naslova i predstojećih događanja. Pretpostavka je da će broj korisnika u 2017. godini a i u predstojećima porasti zbog otvorenja studentskog doma u Kninu. Samim time knjižnica će vjerojatno povećati i svoj fond obogaćujući ga tako stručnom literaturom za akademske potrebe studenata. Iako sadašnji prostor ne zadovoljava preporuke smjernica za narodne knjižnice prema kojemu bi knjižnica trebala imati veći prostor, to bi se trebalo promijeniti u budućnosti proširenjem iste. Uz stručno vodstvo i informirane korisnike, narodna knjižnica Knin trebala bi ostvariti svoj puni potencijal i nastaviti putem sadašnjeg razvoja koji je definitivno donio pozitivne promjene, kako u knjižnici tako i u lokalnoj zajednici koja bi se trebala razvijati u skladu s promjenama u gradu, za koje iskreno vjerujem da su na pomolu kao rezultat nedavne promjene gradske vlasti. Narodna bi knjižnica trebala postati informacijskim i kulturnim centrom grada Knina i okolice.

7. Literatura

1. Bastić, D. Narodne knjižnice : pravni i financijski okvir rada. // Hrvatske narodne knjižnice u svjetlu IFLA-inih smjernica : zbornik radova / Prvo savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj, Split, 2. - 3. lipnja 2003. / urednice Tihana Pavičić, Jadranka Slobodanac. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2004.
2. Gill, P. Putovi u budućnost: IFLA-ine i UNESCO-ve smjernice za narodne knjižnice. // Hrvatske narodne knjižnice u svjetlu IFLA-inih smjernica : zbornik radova / Prvo savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj, Split, 2. - 3. lipnja 2003. / urednice Tihana Pavičić, Jadranka Slobodanac. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2004.
3. IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice / uredile Christie Koontz i Barbara Gubbin. 2. hrvatsko izd. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011.
4. Izvještaj o radu za 2014. godinu. // Narodna knjižnica Knin.
5. Izvještaj o radu za 2015. godinu. // Narodna knjižnica Knin.
6. Jakšić, N. Knin : hrvatska srednjovjekovna prijestolnica. 2. dopunjeno izd. Split : Muzej hrvatskih arheoloških spomenika.1996.
7. Jurić, A. Gradovi, utvrde i sakralni spomenici uz Krku i Čikolu. Skradin : Ogranak Matice hrvatske, 2004.
8. Katalanec, D. Čitaonica osečka : Societas lectorae Essekinensis 1843. – 2003. // Stručni skup "Narodne knjižnice i problemi društvene isključenosti" : zbornik radova / urednik Dragutin Katalanec. Osijek : Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek, 2003.
9. Katalanec, D. Predvorja slobode : hrvatske narodne knjižnice za 21. stoljeće. // Narodne knjižnice za sadašnjost i budućnost: koncepti, arhitektura, tehnologija. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica : Hrvatsko knjižničarsko društvo, Sekcija za narodne knjižnice, 2007.
10. Knin. Wikipedija : slobodna enciklopedija. Dostupno na:
<https://hr.wikipedia.org/wiki/Knin>
11. Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica hrvatska, 1993.

12. Knjižnica. //Hrvatska enciklopedija. Mrežno izd. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Dostupno na:
<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=32130> (27.4.2016.)
13. Murison, W. J. The public library : it's origins, purpose, and significance. London [etc.] : George G. Harrap & co., 1971.
14. Narodna knjižnica Knin. Čitaonica dnevnog i tjednog tiska. Dostupno na:
<https://nkknin.hr/index.php/citaonica-dnevnog-i-tjednog-tiska/> (12.05.2017.)
15. Narodna knjižnica Knin. Foto : otvorena knjižnica, izvršena primopredaja studentskog doma, promovirani diplomanti, 21.12.2016. Dostupno na:
<https://nkknin.hr/index.php/2016/12/21/foto> (20.04.2017.)
16. Narodna knjižnica Knin. Foto: zavirite, prije sutrašnjeg službenog otvaranja, u novi prostor knjižnice, 19.12.2016. Dostupno na :
<https://nkknin.hr/index.php/2016/12/19/> (20.04.2017.)
17. Narodna knjižnica Knin. Odjel za djecu i mladež. Dostupno na:
<https://nkknin.hr/index.php/odjel-za-djecu-i-mladez/> (12.05.2017.)
18. Narodna knjižnica Knin. Povijest knjižnice. Dostupno na:
<http://nkknin.hr/index.php/povijest-knjiznice/> (10.05.2017.)
19. Čitaonica. // Hrvatska enciklopedija. Mrežno izd. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=13430> (16.07.2017.)
20. Narodna knjižnica Knin. Pravila posudbe. Dostupno na:
<https://nkknin.hr/index.php/pravila-posudbe/> (15.05.2017.)
21. Narodna knjižnica Knin. Rara : zbirka rijetkosti. Dostupno na:
<https://nkknin.hr/index.php/rara-zbirka-rijetkosti/> (12.05.2017.)
22. Narodna knjižnica Knin. Struktura. Dostupno na: <https://nkknin.hr/> (12.05. 2017.)
23. Narodna knjižnica Knin. Upravno-tehnička služba. Dostupno na:
<https://nkknin.hr/index.php/upravno-tehnicka-sluzba/> (12.05.2017.)
24. Standardi na narodne knjižnice. Narodne novine 105(1997), 5(1998). (9. 6. 1999.). Dostupno na: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/270810.html> (10.05.2017.)
25. Stipčević, A. Povijest knjige. 2. prošireno i dopunjeno izd. Zagreb : Matica hrvatska, 2006. Str. 731.

26. Šimić, I. Grad Knin : Kninska tvrđava. Dostupno na: <http://www.knin.hr/kninska-tvrđava/> (15.05.2017.)
27. Šimić, I. Grad Knin : Povijest. Dostupno na: <http://www.knin.hr/povijest/> (15.05.2017.)

8. Popis slika

Slika 1. Simbol grada Knina – tvrđava na brdu Spas. Dostupno na:

<http://www.ethnodalmatia.com/images/>

Slika 2. Narodni odjel u zgradi stare Gimnazije. Dostupno na: <https://nkknin.hr/wp-content/uploads/>

Slika 3. Ulaz u dječji odjel i računala studijske čitaonice. Dostupno na:

<https://www.facebook.com/narodna.knjiznica.knin/photos/>

Slika 4. Uspješni sportaši grada Knina čitaju predškolcima na dječjem odjelu u zgradi stare Gimnazije. Dostupno na: <https://www.facebook.com/narodna.knjiznica.knin/photos>

Slika 5. Studijska čitaonica u zgradi stare gimnazije. Dostupno na:

http://radio.hrt.hr/data/article/027292_242e02fea899b9f14e0e.jpg

Slika 6. Pročelje nove zgrade knjižnice u sklopu studentskog doma Fra Lujo Marun. Dostupno na: <https://www.facebook.com/narodna.knjiznica.knin/photos>

Slika 7. Narodni odjel u novoj zgradi knjižnice. Dostupno na:

<https://www.facebook.com/narodna.knjiznica.knin/photos/>

Slika 8. Dječji odjel u novom prostoru knjižnice. Dostupno na:

<https://www.facebook.com/narodna.knjiznica.knin/photos>

Slika 9. Igraonica za djecu u novom prostoru knjižnice. Dostupno na:

<https://www.facebook.com/narodna.knjiznica.knin/photos>

Povijesni pregled i razvoj Narodne knjižnice Knin

Sažetak

Narodna knjižnica Knin doživjela je mnoge promjene od svojih početaka kao čitaonice iz 1891. godine. Djelovala je u smjeru razvoja sve do Domovinskog rata koji je veoma nepovoljno utjecao na dotadašnje funkcioniranje knjižnice. Otada se knjižnica pokušava oporaviti te je preseljena u prostore stare Gimnazije pored kninskog veleučilišta Marko Marulić. Za svoj 125. rođendan knjižnica je ponovno preseljena. Tako je najnovija promjena prostora ali i odjela uslijedila 2016. godine, preseljenjem u novu zgradu studentskog doma Fra Lujo Marun i dodavanjem dva nova odjela – dječje igraonice i audiovizualnog odjela. Knjižnica se nalazi u centru grada te je stoga lako dostupna svim građanima Knina, ali također nastoji ići ukorak s vremenom pa tako nudi svoju dostupnost i putem interneta. Knjižnica je veoma aktivna, kako u osnivanju raznih događanja u prostorima knjižnice, tako i na svojim web i Facebook stranicama putem kojih se također nastoji približiti svojim korisnicima.

Ključne riječi: narodna knjižnica, Knin, povijesni razvoj, ustroj knjižnice, djelovanje knjižnice

Historical review and development of the public library Knin

Summary

The public library of Knin has been through many changes since her beginnings as a reading room from 1891. It worked in the direction of development until the Homeland War, which had a very unfavorable impact on the previous functioning of the library. Since then, the library has been trying to recover and has moved to the premises of the old gymnasium next to the Knin Polytechnic Marko Marulić. For its 125th birthday the library has been relocated. So the most recent change of space and departments has followed in 2016, moving to the new building of the student dormitory Fra Lujo Marun and adding two new departments - the children's playroom and the audiovisual department. The library is located in the city center and is therefore easily accessible to all citizens of Knin but also strives to keep up with the times and thus offers its availability via the internet. The library is very active, both in the establishment of various events in the library space, as well as on its web and Facebook pages, through which it also seeks to get closer to its users.

Key words: public library, Knin, historical development, organisation of the library, the action of the library

Biografija

Katarina Marić rođena je 1995. godine u Splitu. Tijekom Domovinskog rata roditelji joj sele iz Bosne i Hercegovine u Knin gdje završava osnovnu školu Domovinske zahvalnosti. Po završetku osnovnog obrazovanja, upisuje se u jezičnu gimnaziju srednje škole Lovre Montija u Kninu. Svoje obrazovanje nastavlja na Filozofskom fakultetu Sveučilištu u Zagrebu, upisujući 2013. godine jednopredmetni studij informacijskih i komunikacijskih znanosti.